

Asia: VN/23400/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

1. Järjestämisvastuun siirtoon liittyvät muutokset

a) Näkemyksenne asiakastietojen käsittelyä, käyttöoikeuksia, tiedonsaantioikeuksia sekä työvoimaviranomaisen hankkimia lisäosia koskevan sääntelyn täsmentämisestä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta: 112 §, 114 §, 120 §, 120 a § ja 125 §,

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta: 14 §,

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta):

-

b) Näkemyksenne siirtävistä sopimuksista sekä tuki- ja korvauspäätöksistä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta 10 ja 11 §):

-

c) Näkemyksenne valtiolta kuntaan siirtynyttä henkilöstöä koskevaan muutosehdotukseen

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta 6 §):

-

d) Näkemyksenne muista järjestämisvastuun siirtoon liittyvistä ehdotuksista:

-

2. Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavat muutokset

Näkemyksenne työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavista muutoksista

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 32 §, 33 §, 44 - 47§ ja vastaavat muutokset laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta 2 luvun 6 §, 3 luvun 3 - 6 §):

- SOSTE ei kannata muutosta, jossa täydentävät työnhakukeskustelut tulisi järjestää nykyisen kolmen kuukauden aikajakson sijaan kahden viikon välein.
- SOSTE kannattaa muutosta, jonka perusteella työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut voidaan jättää järjestämättä, jos työnhakijan työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa.
- SOSTE ei kannata säännöstä, jonka mukaan eläkkeelle kolmen kuukauden kuluessa siirtyville tulisi myös jatkossa järjestää työnhakuhaastattelut. SOSTE jättäisi työnhakuhaastatteluiden järjestämisen tarpeellisuuden asiantuntijan harkittavaksi yhdessä eläkkeelle siirtyvän työnhakijan kanssa.
- SOSTE ei pidä tarkoituksenmukaisena eikä johdonmukaisena, että työnhakuvelvollisuus säilytetään myös heillä, joilla työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun 32 § (Työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen) momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että täydentävät työnhakukeskustelut tulisi järjestää nykyisen kolmen kuukauden aikajakson sijaan kahden viikon välein. SOSTE ei kannata tätä muutosta. Muutos on hallituksen esityksen tavoitteiden vastainen. Asiantuntijan harkinnanvallan lisäämisen sijaan se jäykistää palveluprosessia. Esityksestä ei myöskään käy selkeäksi ilmi, miksi tämä muutos tarvitaan.

Esitys muuttaisi 32 § 3 momentin kokonaisuudessaan. Esityksen mukaan työvoimaviranomainen voisi jättää työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut järjestämättä, jos työnhakija on aloittamassa kolmen kuukauden kuluessa kokoaikaisena työnä pidettävän työn tai päätoimisen yritystoiminnan tai oman työn tai päätoimisen opiskelun, eikä häntä pidetä yritystoiminnan, oman työn tai opintojen takia enää 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla työttömänä. Edellä tarkoitetut keskustelut voitaisiin jättää järjestämättä myös työnhakijalle, jolla on alkamassa varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa kolmen kuukauden kuluessa. SOSTE kannattaa tätä muutosta ja pitää sitä tarkoituksenmukaisena ja oikeansuuntaisena askeleena kohti asiantuntijan harkinnanvallan lisäämistä.

SOSTE ei kannata säännöstä, jonka mukaan eläkkeelle kolmen kuukauden kuluessa siirtyville tulisi myös jatkossa järjestää työnhakuhaastattelut. Esitystä perustellaan tavoitteena pidentää työuria ja tämän tavoitteen edistämistä työnhakukeskusteluiden järjestämisellä. Tavoite on hyvä. Työuran jatkamisessa on kuitenkin kyse eläkkeelle siirtyvän omasta tahdosta ja toiveesta. SOSTE jättäisi työnhakuhaastatteluiden järjestämisen tarpeellisuuden asiantuntijan harkittavaksi yhdessä eläkkeelle siirtyvän työnhakijan kanssa.

SOSTE ei pidä tarkoituksenmukaisena eikä johdonmukaisena, että työnhakuvelvollisuus säilytetään myös heillä, joilla työttömyys on päättyneenä kolmen kuukauden kuluessa.

3. Muut ehdotettavat muutokset

a) Näkemyksenne työttömyysturvalakiin sisältyvistä muutoksista:

9 pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 1 a kohta. Siinä säädettäisiin korvauksettoman määräajan asettamisesta tilanteissa, joissa työnhakija on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei hänelle ole järjestetty työnhakukeskusteluja eikä hänen kanssaan laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa muussa suunnitelmassa ole sovittu täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä. Tämän muutoksen myötä työnhakijalta voidaan periä maksettua työttömyysturvaa takaisin. Takaisinperinnät ovat aina hankalia yksilön toimeentulon kannalta. Pykälän perusteluissa todetaan, että sillä ei olisi tämän säännöksen soveltamisen kannalta lähtökohtaisesti merkitystä, mistä syystä muutos tapahtuu. Perusteluteksti on hieman monitulkintainen ja sitä olisi hyvä tarkentaa. Säädöksessä tulisi varmistaa, että korvaukseton määräaika asetetaan vain silloin, kun henkilö on tarkoituksellisesti toiminut moitittavasti.

SOSTE korostaa, että säädöksestä tulee selkeästi ja ymmärrettävästi viestiä asiakkaille, jotta vältetään turhia takaisinperintöjä.

b) Muut mahdolliset näkemyksenne esitysluonnoksesta:

Esitys on ensimmäinen askel kohti hallitusohjelman tavoitetta asiantuntijan harkintavallan lisäämisestä työnhakijan palveluprosessissa. Keväällä 2023 julkaistun Sosiaalibarometrin mukaan lähes kaikki TE-toimisto- ja kuntakokeiluvastaajat arvioivat toukokuussa 2022 voimaan astuneen pohjoismaisen työvoimapalvelumallin vaikeuttaneen työn tekemistä vähintään melko paljon viimeisen vuoden aikana. Haasteita on erityisesti ollut asiakkaan työnhaun tukemisessa ensitapaamisen jälkeen. Vastaajat toivat esille, että työnhakuvelvoitteen seuraaminen vie kohtuuttomasti työaika, eikä mallin kaavamaisuus palvele työnhakijoiden erilaisia tarpeita.

Tasapäästävä palvelumalli ei nykyisessä muodossaan vastaa haavoittuvimmassa asemassa olevien ja eniten tukea tarvitsevien työnhakijoiden tarpeisiin. Mallin parantamiseksi esitettiin esimerkiksi työnhakuhaastatteluiden aikamääreiden väljentämistä, lainsäädännön yksinkertaistamista sekä asiantuntijoiden harkintavallan lisäämistä. Edellä mainitut muutokset mahdollistaisivat

asiantuntijoiden resurssien kohdentamisen niihin työnhakijoihin, jotka erityisesti tarvitsevat tukea ja palveluita työllistyäkseen. Tämä on tavoite myös tässä hallituksen esityksessä, mutta muutos on vielä pieni tarpeeseen verrattuna.

Sosiaalibarometrin 2023 vastaukset ovat karua luettavaa:

- ”Erittäin epäselvä ja monimutkainen asiakaspalvelumalli. Byrokratian lisääntyminen mm. työttömyysturva-asiassa vie niin paljon aikaa, että perustehtävälle eli työnvälitykselle tai asiakkaiden työnhaussa auttamiselle ei jää enää aikaa.”
- ”Pohjoismainen työnhakumalli ei ole toimiva, siitä voitaisiin luopua kokonaan. Isoimpana ongelmana näen, että kaikki työttömät vedetään saman mankelin läpi ja asiantuntijan harkintavalta palveluiden tarjoamisessa/asiakasohjauksessa kapenee jatkuvasti. Päihdekuntoutujaa on hieman turha laittaa hakemaan töitä/asioimaan työllisyyspalveluissa säännöllisesti, kun hoito- ja palvelutarve ovat ihan muualla.”
- ”Pohjoismaisen työnhaun mallin osalta lainsäädäntö yksilöllisemmäksi tasapäistämisen sijaan. Asiakkaiden tarpeet ovat yksilöllisiä. Nyt voimavarat menevät kaikkien tasapäiseen palveluun, jolloin osalle järjestetään turhaa palvelua ja osa saa liian kevyttä palvelua.”

SOSTE myös huomauttaa, että vaikeasti työllistyvien työttömyyden taustalla on monenlaisia tekijöitä, joiden vuoksi työllisyyspalveluita tulee yhä kehittää vastaamaan aidosti työnhakijoiden yksilöllisiin palvelutarpeisiin.

Kiiskinen Päivi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry